

Jakou hodnotu má dojnice na vaší farmě?

V zasedacím sále Výzkumného ústavu živočišné výroby v Uhřetěvsi proběhl 20. května seminář na téma Jaká je hodnota dojnice. Posluchači si vyslechli přednášky, které se týkaly faktorů ovlivňujících hodnotu krav, dozvěděli se, proč je zemědělství nevhodnějším odvětvím pro podnikání a zahraniční host představil program, pomocí něhož se dá hodnota dojnice i stáda spočítat.

Zahájení semináře se ujala jeho hlavní organizátorka Ing. Lenka Krpálková, Ph.D., (VÚŽV v. v. i.). Po představení přednášejících se zaměřila na strukturu nákladů v chovu skotu a hodnocení vlivu jednotlivých ukazatelů na produkci mléka. Řekla mimo jiné, že v současné době se chovatelé musí potýkat s nízkými cenami za mléko a jsou nuceni hledat ve svém chovu úsporná opatření. Přednášející dále shrnula výsledky, které byly získány po analýze 70 zemědělských podniků. O nákladech na výrobu mléka rozhodují faktory, jako je délka mezidobí, plodnost krav i zdravotní stav končetin a v té souvislosti i procento vyřazování krav. Mezi jednotlivými podniky byly zjištěny značné rozdíly. Jedním z důležitých ukazatelů jsou odpisy krav, které jsou rozdílem mezi hodnotou prvotelky a cenou vyřazované dojnice. Důvody, pro které se dojnice vyřazují, jsou nejčastěji z důvodů nízké plodnosti, dále pro onemocnění končetin, nízkou užitkovost, zánět mléčné žlázy atd. Plodnost stejně jako onemocnění končetin jsou vlastnosti nízce dědivé, a proto je značně ovlivňují podmínky prostředí a management stáda.

Proč být zemědělcem?

Na otázku „Proč podnikat v zemědělství?“ odpověděl ve své přednášce Ing. Petr Kubiček, předseda představenstva ZOD Brniště. V úvodu řekl pár slov o zemědělském podniku. ZOD Brniště a. s. hospodáří v Libereckém kraji na více než 450 ha zemědělské půdy, z nichž 80 % tvoří orná půda. Chovají dojnice holštýnského plemene a do mlékárny dodávají deset milionů litrů mléka za rok. Podnik je největším producentem krůt u nás, vyprodukuje 2800 tun živých krůt ročně. Dceřiná společnost Prominent je největším obchodníkem s krůtím masem a výrobků z něj. Společnost má v současnosti asi 200 zaměstnanců, a tak patří k významným zaměstnavatelům v okrese Česká Lípa. Na to, proč se chce člověk zabývat zemědělstvím, může existovat několik pohledů. Pohled altruistický se týká poslání člověka, jeho vztahu se zvířaty a s přírodou. Pokud vše správně funguje, přináší tento vztah a péče o zvířata krásnou zpětnou vazbu a uspokojení. Ing. Kubiček řekl, že neexistuje jiný obor s lepší, krásnější zpětnou vazbou. Dalším pohledem může být náhled byznysmena. Z tohoto hlediska jde vždy o brzkou návratnost investic, o efektivnost a ziskovost chovu, jako předpoklad pro jakékoliv investice. Ideálním je podle Ing. Kubička pohled kombinovaný, ve kterém jde především o zajištění efektivnosti podniku, a pak také o vztah ke zvířatům a následnou zpětnou vazbu. Zemědělství, a tedy zemědělská půda jsou věčné a mají i dobrou perspektivu. Půda je klíčovým přírodním zdrojem nejen pro produkci potravin a výživu obyvatel planety, ale pro pěstování technických plodin a biopaliv, utváření krajiny a rozvoj turismu a zaměstnanost lidí ve službách. Je vždy

pevným přístavem v dobách turbulencí. Přednášející dodal, že pro každý podnik i farmu musí být rozhodující mít vlastní půdu a pacht musí být jen doplňkem. Také řekl, že zemědělec by měl mít s majitelem půdy tak dobrý vztah, tj. musí být i tak dobrým hospodářem na pronajaté půdě, že v případě jejího prodeje bude jako první půda nabídnuta jemu. Jakmile zemědělec půdu koupí, již vydělává, jak řekl přednášející.

V další části přednášky citoval Jimmyho Rogerse, legendárního investora a autora několika knih s ekonomickou tematikou. Podle jeho článků ekonomická krize ještě neskončila, dokonce nás do dvou tří let čeká horší finanční krize, než tomu bylo v roce 2008.

Pokud budou papírové peníze znehodnoceny, měli by mít lidé skutečný majetek. Jimi Rogers dodal, že jedním z mála věcí, které podle něho stojí za koupi, je zemědělská půda.

Ing. Kubiček dále řekl, že podnikat v zemědělství stojí za to i proto, že potraviny budou potřeba vždy. Dochází k ekonomickému a populačnímu rozvoji zemí, jako jsou Čína, Indie, africké státy, státy Jižní Ameriky i Rusko. Také se stále více rozmáhá pěstování biopaliv a technických plodin. Ale paradoxem je, že farmářů ubývá, protože klesá počet lidí, kteří jsou ochotni se farmaření věnovat.

Proč nejsou farmáři? Přednášející uvedl jako důvod to, že od 80. let minulého století mělo zemědělství globálně špatnou pověst, mluvilo se o něm jako o hrozném byznysu. Tento trend se ale v posledních letech otáčí. Problémem ale je, že populace farmářů stárne a ti starší opouštějí obor a mladí nechtějí takovou práci dělat. Průměrný věk farmářů v USA je 58 let, v Japonsku 66 let, v Austrálii a Kana-

Assoc. Prof. Victor E. Cabrera, Ph.D.

dě 58 let a u nás 46 let, ale 42 % našich farmářů je starších 50 let.

Pokud bude tento trend pokračovat, hrozí planetě hladomor? Bude farmářů dále ubývat, a co to bude znamenat pro ty, kteří se farmaření budou věnovat? Na tyto otázky přednášející odpověděl tak, že se stane něco zcela jiného. Dojde k renesanci zájmu o farmaření a kvalitní potraviny. Zvyšuje se respekt vůči dobrým zemědělcům

Ing. Lenka Krpálková, Ph.D.

Ing. Petr Kubiček

a sociální postavení dobrých farmářů se zlepšuje. Podle Ing. Kubička se zlepšují ekonomické podmínky, stoupají zisky, a tedy mzdy farmářů a budou se ještě zvyšovat.

Platí to i v České republice? Přednášející řekl, že ČR má vhodné klimatické podmínky mírného pásma a dobrou geografickou polohu. Území leží v povodí několika řek a je hlavním evropským rozvodím, má tedy unikátní pozici, lepší než jiné země. Další výhodou je existence převážně velkých farem, které jsou schopny využívat výhod v rozsahu podnikání. Dodal také, že od vstupu ČR do EU se její postavení stále zlepšuje. Podle Ing. Kubička je pro budoucnost důležité, že farma buď bude velká a efektivní, nebo bude vyrábět bioprodukty.

Zemědělství má ale také své slabiny a rizika.

Jedním z nich je nedostatek kvalitních lidí, a to i pro slabý image zemědělství, proto, že někteří zemědělci si stále jen stěžují a „pláčejí“ a komunikace s veřejností je pak špatná. Chybou podle přednášejícího je to, že kvůli příliš měkkým dotačním pravidlům

je mnoho slabých a neschopných stále na trhu. Zemědělství má často negativní vliv na okolí (brownfields, zápach, eroze, záplavy). Požadavky na kvalitu pracovní síly stále rostou, neboť se používají moderní postupy a technologie, bez nichž by nebylo zemědělství konkurenceschopné.

Ing. Kubiček uzavřel přednášku informacemi o tom, jak se ZOD Brniště stará o osvětu a vzdělávání mládeže a veřejnosti. K osvětě využívají vlastní ekocentrum s přilehlým parkem, kde kromě 15 výukových programů pro ZŠ pořádají několik akcí pro veřejnost. Vedle toho podporují v Libereckém kraji kvalitní odbornou výuku, mají stipendijní program pro Střední školu hospodářskou a lesnickou ve Frýdlantu, umožňují studentům praxi v ZOD Brniště i Agro Bílá. Po ukončení studia nabízí absolventům 6- až 12měsíční program na zapracování na pozici agronoma, zootechnika či veterinárního technika, kde procházejí klíčovými provozními firmami. ZOD navíc podporuje mladé zemědělce na cestě k založení vlastní farmy.

Na webových stránkách družstva je odkaz na stránky pro budoucí studenty (www.jdinazemedelku.cz).

Management dojeného stáda

Ekonomické souvislosti managementu stáda dojnic byly tématem prezentace Ing. Mojžíra Vacka, CSc., (Farmtec a. s., ČZU Praha).

Řekl mimo jiné, že očekávané efekty zlepšeného řízení stáda dojnic bude zkrácení mezidobí, které se projeví vyšší roční užitkovostí, větší natalitou, tržbami za jalovice a větším genetickým ziskem. Nižší brakače krav bude znamenat nižší odpisy krav, vyšší užitkovost, vyšší tržbu za chovné jalovice a také větší genetický zisk. Zlepšení organizace práce a stáda bude mít za důsledek zvýšení příjmu krmiva, a tedy vyšší dojivost, zlepšení welfare a komfortu ustájených krav a také snížení nákladů na práci. Klíčovými ukazateli řízení stáda dojnic jsou denní nádoj mléka, průměrný počet dní v laktaci (DIM), počet somatických buněk v mléce, pregnancy rate (PR 21) nebo počet otelených krav v měsíci a podíl (%) vyřazených krav ze stáda.

Ing. Vacek a jeho kolega Ing. Jan Syruček dále shrnuli dílčí výsledky projektu NAZV QJ 1510191 Ekonomické modely pro hodnocení a optimalizaci

Ing. Mojžíra Vacek, CSc.

managementu stáda. Jeho cílem bylo hodnocení ekonomické efektivity řízení stáda dojnic, chovu krav bez tržní produkce mléka, výkrmu býků, produkce a odchovu selat a výkrmu prasat ve spolupráci ČZU v Praze a VÚŽV, v. v. i., v Uhřetěbově.

Z výsledků první simulace podmínek nulové rentability vyplynulo, že pro její dosažení je nutné, aby při průměrné servis periodě dosahovala cena mléka 8,93 Kč za litr a při průměrné servis periodě a výkupní ceně mléka musí být dojivost alespoň 9700 l mléka.

MASTITIDA - zloděj Vašich peněz nenechte se okrádat

Valiant

máme pro Vás řešení

ABS cz s.r.o. tel.: 608 832 360
www.abscz.cz

Hodnota krávy se posuzuje podle její užítkovosti v současné a následných laktacích

Jak se určí hodnota dojnice

Hlavním přednášejícím byl Assoc. Prof. Victor E. Cabrera, Ph.D., (University of Wisconsin -Madison), který vysvětlil fungování programu, jenž slouží k určení ekonomické hodnoty dojnice. Právě posouzení hodnoty dojnice a případné její nahrazení prvotelkou má značný ekonomický dopad. Hodnota krávy je rozdíl mezi očekávanou ekonomickou hodnotou krávy a hodnotou prvotelky. Pokud bude vypočtena kladná hodnota, znamená to, že když si farmář krávu ve stádě ponechá a nevyřadí ji a nahradí prvotelkou, bude mít farma větší zisk. Záporná hodnota naproti tomu znamená, že vyřazení krávy a její nahrazení prvotelkou je ekonomicky výhodnější.

Pro určení budoucí ekonomické hodnoty se bere v úvahu prodej mléka, náklady na krmivo, hodnota telat, příp. vyřazení krávy z jiných důvodů než reprodukčních problémů, náklady spojené s úhyny, náklady na vyřazení z reprodukčních důvodů, náklady na reprodukci a provozní náklady na prvotelku.

Hodnota krávy bývá vyšší na počátku laktace a v jejím průběhu se snižuje. Může i dále klesat a stát se zápornou, pokud kráva dlouho nezabřežne. Posuzuje se užítkovost v současné laktaci a laktacích následných, kdy platí že, čím je očekávaná užítkovost vyšší, tím je i vyšší hodnota krávy. A také čím vyšší je očekávaná produkce prvotelky (lepší genetická vybavenost), tím nižší je hodnota krávy. Znat ekonomickou

hodnotu dojnice je důležité pro optimalizaci managementu. Důležité je to i pro případné rozhodnutí jejího nahrazení prvotelkou. Program odhaduje dlouhodobou čistou návratnost dojnice s ohledem na potenciální nahrazení prvotelkou. Každá dojnice ve stádě má jinou hodnotu v závislosti na fázi jejího života a probíhajících změnách, na jejím genetickém potenciálu, a tedy produktivitě, ale také na potenciálu a produktivitě náhradní prvotelky. Znalost hodnoty dojnice pomůže farmáři v rozhodování nejen o tom, zda dojnici nahradit, nebo ji ponechat ve stádě, ale i zda investovat do její léčby, zda ji inseminovat a jakou inseminační dávkou a jak dlouho krávu inseminovat. Hodnota dojnice je důležitá i pro selekci ve stádě.

Čím vyšší je genetický potenciál, a tedy očekávaná produkce prvotelky, tím nižší je hodnota krávy

Systém představovaný Dr. Cabrerou počítá hodnotu krávy na základě pořadí laktace, měsíce po otelení a měsíce v březosti v závislosti na očekávané produkci mléka a potenciálním genetickém zisku prvotelky. Do části programu analýza jednotlivých dojnic se zadává současná laktace hodnocené krávy, aktuální měsíc po otelení a březosti, očekávaná produkce mléka po zbytek laktace a očekávaná produkce mléka v dalších laktacích. U prvotelky hraje roli očekávané genetické zlepšení.

Do části programu analýza stáda se zadávají parametry jako produkce mléka a obsah tuku, procento krav, které zabřeznou každých 21 dní, procento vyřazených krav ze stáda, dále poslední měsíc po otelení v chovu a minimum mléka u krav neurčených k chovu, průměrná živá hmotnost krávy, ztráta březosti – zmetání po 35 dnech březosti.

Z hlediska ekonomických proměnných farmy program požaduje cenu mléka, náklady na krmivo, náklad na produkci, náklady na prvotelku, zůstatkovou hodnotu a hodnotu telete. Důležitými faktory při určování hodnoty dojnice jsou úroveň produkce dojnice ve vztahu k ostatním dojnicím stáda, genetické zlepšení nahrazující prvotelky ve vztahu k ostatním dojnicím stáda a současné podmínky dojnice (fáze a pořadí laktace, dny od otelení, stav březosti). Poznámka ke každému ukazateli v programu blíže vysvětluje požadovanou hodnotu pro snadné použití.

Dr. Cabrera na závěr uvedl několik modelových příkladů výpočtu hodnoty dojnice a jeho využití v managementu stáda, a dále shrnul výhody obou nástrojů programu ekonomická hodnota dojnice (analýza jednotlivých krav a analýza stáda). Při řízení stáda s využitím ekonomické hodnoty stáda se postupně zlepšuje celková výkonnost stáda, protože v něm zůstane ta nejlepší zvířata a průměrný čistý výnos dojnice bude odpovídat parametrům managementu. Představený program bude v českém jazyce spuštěn na stránkách Výzkumného ústavu živočišné výroby v. v. i. (www.vuzv.cz) v příštím roce.

Alena Ježková